Zadaci za auditorne vježbe iz predmeta Uvod u nuklearnu energetiku

- 1. Odrediti atomske gustoće za: a) Na (A=22.99) gustoće 0.97 g/cm³, b) Na i Cl (A=35.453) u kristalu NaCl gustoće 2.17 g/cm³, c) vodika (A=1.00797) i kisika (A=15.9994) te deuterija (izotopska učestalost 0.015 a/o) u vodi gustoće 1. g/cm³.
- 2. Nuklearni reaktor sadrži 1500 kg šipki urana obogaćenog 20% u U-235 (ostatak je U-238). Kolika je masa U-235 prisutna u reaktoru i kolike su gustoće jezgara izotopa U-235 i U-238? (gustoća urana je 19.1 g/cm³)
- 3. Nuklearno gorivo sastoji se od UO₂ tableta, gustoće 10.5 g/cm³ i obogaćenja 30% u U-235. Odrediti gustoću jezgara U-235 u gorivu.
- 4. Odredite ogrjevnu moć antracita u MJ/kg ako je poznato da se izgaranjem atoma ugljika oslobađa 4.79 eV energije. Pretpostaviti da je težinski udjel ugljika u antracitu 0.98 i da izgori kompletan ugljik. Na isti način odredite ogrjevnu moć 1 kg prirodnog urana (99.282% U-238, 0.712% U-235, 0.006% U-234) i 1 kg 3% obogaćenog UO₂ goriva. Odrediti i broj atoma U-238 u 1 kg goriva. Pretpostaviti da se fisijom jezgra U-235 oslobodi 200 MeV energije.
- 5. Nuklearni reaktor sadrži 55 t 3% obogaćenog UO2 goriva. Prosječni tok termičkih neutrona je 2.73 10¹³ n/cm²s. Kolika je snaga reaktora ako je udarni presjek za fisiju u U-235 582 10⁻²⁴ cm².
- 6. Koliko grama Po-210 je potrebno za proizvodnju 25 W električne energije na kraju jednogodišnje misije svemirske sonde i koja je početna aktivnost radioaktivnog materijala? Električna energija se proizvodi u termoelektričnom uređaju efikasnosti 10%. Kao izvor energije koristi se α raspad Po-210. Vrijeme poluraspada Po-210 je 138 dana a energija po raspadu Q=5.4 MeV.
- 7. SNAP generator koristi kao toplinski izvor reakciju ₉₄Pu²³⁸->₉₂U²³⁴+₂He⁴. Inicijalno punjenje sadrži 475 g Pu²³⁸C. Gustoća PuC je 12.5 g/cm³. Vrijeme poluraspada za ₉₄Pu²³⁸ je 86 godina a za ₉₂U²³⁴ je 2.47 10⁵ godina. Atomske mase su za Pu²³⁸ 238.0496 ajm, ₉₂U²³⁴ 234.0409 ajm, ₂He⁴ 4.0026 ajm i C¹² 12.01 ajm. Odrediti početnu volumnu gustoću toplinske snage i ukupnu toplinsku snagu izvora.
- 8. C-14 je radioaktivni izotop ugljika koji nastaje visoko u atmosferi djelovanjem kosmičkih zraka na dušik. Poluvrijeme života mu je 5730 godina. U arheološkim iskopinama nađen je komad drveta s aktivnošću 5.5 10⁻¹² Ci po gramu drveta, dok isti takav živući komad drveta ima aktivnost od 7.5 10⁻¹² Ci po gramu. Koliko radioaktivnih jezgara ugljika je prisutno u gramu starog drveta i kolika mu je starost?
- 9. Nakon dužeg provjetravanja zatvorena su podrumska vrata i u podrum počinje dotjecati iz tla radon-222 brzinom od 6.6e10 atoma/s. Poluvrijeme raspada radona-222 je 3.8 dana a slobodni volumen podruma je 230 m³. Podrum ima ograničenu komunikaciju s okolinom tako da se tijekom dana izmijeni 1% ukupnog volumena podruma. Uz pretpostavku homogene raspodjele radona po volumenu podruma odrediti ravnotežnu koncentraciju radona-222 i koncentraciju 3 sata nakon zatvaranja vrata.
- 10. Zlato, Au-198 (T_{1/2}=64.8 sati) može se proizvesti bombardiranjem stabilnog Au-197 neutronima u reaktoru. Pretpostavimo da je tanka Au-197 folija mase 0.1 g provela 12 sati u reaktoru i ima aktivnost od 0.9 Ci neposredno nakon vađenja. Odrediti a) brzinu proizvodnje Au-198 dok je folija u reakoru, b) koja je teoretska maksimalna aktivnost folije koja se može postići ovakvim načinom ozračivanja, c) koje je vrijeme potrebno da se postigne 80% te vrijednosti i d) nakon koliko vremena poslije vađenja folije aktivnost padne na 0.3 Ci?
- 11. Jezgra nuklearnog reaktora sastavljena je od 193 gorivna elementa, svaki s 517.4 kg UO₂ goriva. Prosječno težinsko obogaćenje je 2.78% U-235. Srednji neutronski tok u jezgri reaktora je 2.327 10¹⁷ n/(m²s) na punoj snazi. Reaktor je radio 6 mjeseci na 95% pune snage. Izračunati koliki je porast temperature hladioca u jezgri reaktora treći dan nakon obustave, ako je maseni protok sustava za odvođenje ostatne topline (RHR) 163 kg/s. Udarni presjek za fisiju u U-235 je σ_i=582 10⁻²⁸ m², energija oslobođena pri fisiji je 200 MeV, a specifični toplinski kapacitet hladioca c_p=4.2 kJ/kgK.
- 12. Odrediti toplinsku energiju koju je potrebno odvesti iz jezgre nuklearnog reaktora u toku trećeg dana nakon obustave. Reaktor je na punoj snazi radio 150 dana, nakon čega je bio obustavljen 5 dana. Do kraja ciklusa dužine 285 EFPD (effective full power day) reaktor je radio na 90% pune snage. U jezgri reaktora nalazi se 55 tona 4.3% obogaćenog UO₂ goriva. Na punoj snazi termički neutronski tok iznosi 2.03 10¹⁷ n/(m²s), udarni presjek za fisiju U²35 na energiji 0.0253 eV je 582 b, a po jednoj fisiji oslobodi se 200 MeV energije.

- 13. Izračunati beskonačni multiplikacijski faktor za homogenu mješavinu pri omjeru N_m/N_g =200. Moderator je ugljik C-12. Gorivo je obogaćeni metalni uran s obogaćenjem 5 atom % (izotopska učestalost). Poznato je: σ_s =8.3 barn za uran, 4.66 barn za C, σ_a =694 barn za U-235, 2.71 barn za U-238, 0.0034 barn za C, σ_f =582 barn za U-235, ν =2.43.
- 14. U homogenoj mješavini prirodnog urana i nepoznatog moderatora faktor iskorištenja termičkih neutrona smanji se za 16.7% u odnosu na početnu vrijednost kad se omjer broja jezgara moderatora i goriva poveća 2 puta. Ako je mikroskopski udarni presjek za apsorpciju termičkih neutrona u prirodnom uranu σ_{ag} =7.59e-28 m², a odgovarajući presjek za apsorpciju u nepoznatom moderatoru σ_{am} =0.01e-28 m² odrediti gustoću jezgara moderatora. (Računati s gustoćom prirodnog urana od 19.1 g/cm³).
- 15. Izračunati faktore f i p za heterogeni termički reaktor moderiran običnom vodom gustoće 700 kg/m³. Gorivo je obogaćeni UO₂ gustoće 10500 kg/m³ s težinskim obogaćenjem od 4.3 %. Promjer šipke goriva je 0.95 cm a korak rešetke je 1.23 cm. Poznato je: mikroskopski udarni presjeci za apsorpciju termičkih neutrona u U-235, U-238 i vodi su 680 barn, 2.71 barn, 0.664 barn, inverzna vrijednost difuzijske dužine za metalni uran gustoće 19000 kg/m³ je 64.5 m⁻¹, mikroskopski transportni udarni presjek za vodu je 88.94 barn, ξ i σ_s za vodu su 0.924 i 103 barn.
- 16. Za neki lakovodni nuklearni reaktor odlučeno je da se gorivni elementi s gorivnim šipkama rasporeda 16x16 (gorivo je 3% obogaćeni UO_2 gustoće 10.5 g/cm³, polumjera gorivne šipke 0.47 cm i koraka kvadratne rešetke 1.23 cm) zamijene gorivnim elementima istih vanjskih dimenzija ali s gorivnim šipkama rasporeda 17x17. Koliki je početni p i koliko će se promijeniti faktor p u odnosu na početni ako su dimenzije gorivne šipke u oba slučaja iste? Gustoća moderatora je 0.7 g/cm³, a $\xi \Sigma_s$ iznosi 1.46 cm⁻¹.
- 17. Koristeći slijedeće dvogrupne udarne presjeke: Σ_{a1} =0.015 cm⁻¹, $\nu\Sigma_{f1}$ =0.004 cm⁻¹, Σ_{1-2} =0.055 cm⁻¹, Σ_{a2} =0.12 cm⁻¹, $\Sigma_{a2gorivo}$ =0.084 cm⁻¹, $\nu\Sigma_{f2}$ =0.153 cm⁻¹, Φ_1/Φ_2 =2.18, odrediti faktore ϵ , ρ , f, η , i k_{inf} .
- 18. Heterogeni reaktor s 2% obogaćenim uranom ima slijedeće parametre: p=0.85, f=0.92, ϵ =1.02, L^2_{tm} =7.5 cm² (difuzijska dužina termičkih neutrona u moderatoru), L^2_{sm} =27 cm² (dužina usporavanja neutrona u moderatoru), omjer volumena moderatora i goriva V_M/V_G =5, σ_{f235} =579.5 barn, σ_{a235} =680 barn, σ_{a238} =2.71 barn, ν =2.5. Odrediti buckling prema modificiranoj jednogrupnoj teoriji.
- 19. Brzi reaktor s oksidnim gorivom ima jezgru slijedećeg sastava: PuO₂ (Pu-239) 3.5% volumno, UO₂ (U-238) 26.5% volumno, strukturni materijali i košuljica iz nehrđajućeg čelika 25% volumno, hladilac (tekući Na) 45% volumno. Izračunati: a/ beskonačni multiplikacijski faktor, b/ difuzijsku dužinu, materijalni buckling i vjerojatnost izbjegavanja bijega za navedenu jezgru, te c/ kritični radijus za golu sfernu jezgru. Poznato je: η za PuO₂ je 2.4 a za UO₂ 0.4, Σ_a za PuO₂, UO₂, Na i čelik su 0.060, 0.008, 4.e-5 i 0.0015 cm⁻¹, Σ_{tr} za PuO₂+UO₂ je 0.18, za Na je 0.08 i za čelik je 0.25 cm⁻¹.
- 20. Za jezgru vrijede slijedeće materijalne konstante: difuzijska konstanta D=0.223 cm, Σ_a =0.0572 cm⁻¹, ϵ =1, f=0.775, p=1, η =2.1. Dužina usporavanja neutrona u moderatoru iznosi L_s =5.2 cm. Kritični radijus i masu goriva u sfernoj jezgri reaktora bez reflektora procijeniti na bazi modificiranog jednogrupnog postupka. Volumni udjel goriva u jezgri je 0.002, a gustoća goriva je 19 g/cm³. Uzeti u obzir ekstrapolacijsku dužinu reaktora.

- 21. Goli, kritični reaktor u obliku kvadra ima slijedeće dimenzije: a=60 cm, b=80 cm, c=120 cm. Ekvivalentni jednogrupni neutronski podaci za materijal reaktora su: Σ_a =0.032 cm⁻¹, D=0.76 cm. Odrediti beskonačni multiplikacijski faktor za ovaj reaktor.
- 22. Odrediti kritični radijus gole, 120 cm visoke jezgre cilindričnog reaktora s termičkim neutronima ako su poznati slijedeći jednogrupni podaci: Σ_a =0.082 cm⁻¹, Σ_{tr} =0.342 cm⁻¹, $\nu\Sigma_f$ =0.0843 cm⁻¹, Σ_f =0.03413 cm⁻¹.
- 23. Brzi reaktor napravljen je od homogene mješavine Pu²³⁹ i Fe⁵⁵ i ima oblik kugle. Reaktor nije reflektiran. Mikroskopski udarni presjeci za apsorpciju u Pu i Fe su 2.11 i 0.006 barn, a odgovarajući transportni udarni presjeci su 6.8 i 2.7 barn. v za plutonij je 3.0 a mikroskopski udarni presjek za fisiju je 1.85 barn. Izračunati: radijus kritičnog reaktora i srednju vjerojatnost da neutron ostane unutar reaktora. Pretpostaviti da je Fe gustoća 7.8 g/cm³ a da je gustoća plutonija 19.6 g/cm³. U zadatku nije potrebno uzeti u obzir ekstrapolacijsku dužinu.
- 24. Cilindrični goli reaktor ima omjer promjera i visine (ekstrapolirane dimenzije) 0.8 i pri tom je omjeru reaktor kritičan. Naći visinu jezgre ako su poznati slijedeći jednogrupni podaci: Σ_a =0.082 cm⁻¹, Σ_{tr} =0.342 cm⁻¹, $\nu\Sigma_{f}$ =0.0843 cm⁻¹, Σ_{f} =0.03413 cm⁻¹. Naći omjer zakrivljenosti (buckling) toka neutrona za staru i novu konfiguraciju ako se zbog prikladnosti izvedbe omjer ekstrapoliranih dimenzija smanji za 25%, uz konstantan volumen reaktora baziran na ekstrapoliranim dimenzijama. Da li je bijeg neutrona iz sistema nakon promjene povećan ili smanjen?
- 25. Goli sferni reaktor radijusa 0.5 m radi na snazi 100 MW. Ako je makroskopski udarni presjek za fisiju Σ_f =0.0047 cm⁻¹ odrediti maksimalnu i srednju vrijednost neutronskog fluksa u reaktoru.
- 26. Homogeni cilindrični reaktor ima sljedeće karakteristike: k_{inf}=1.2, L²=100 cm², H=2R. Koliko se može uštedjeti na volumenu ako se oblik reaktora promijeni sa cilindričnog na kuglasti?
- 27. Goli reaktor u obliku kocke, stranice dužine 100 cm, ima neutronski fluks u sredini bilo koje vanjske stranice 5 puta manji nego u centru reaktora. Naći ekstrapolacijsku dužinu reaktora i omjer maksimalnog i srednjeg fluksa u jezgri.
- 28. Maksimalni termički neutronski tok u golom homogenom sfernom reaktoru promjera 4 m je 10¹⁷ n/m²s, a tok na rubu jezgre je 2 10¹⁶ n/m²s. Odrediti ekstrapolacijsku dužinu d. Napomena: transcedentalnu jednadžbu riješiti postupkom polovljenja, s točnošću na 3 decimale.

- 29. Koliko iznosi unesena negativna reaktivnost [%] u homogeni kritični reaktor ako se u običnu vodu doda 800 ppm borne kiseline? Dodavanje bora uglavnom utječe samo na faktor f koji prije dodavanja iznosi 0.93. Jedinica ppm označava koncentraciju H₃BO₃ u vodi i definiran je kao broj grama prirodnog bora u 10⁶ grama vode. Mikroskopski udarni presjek za termičku apsorpciju u prirodnom boru je 426 barn a u vodi je 0.66 barn. Atomska masa bora je 10.8.
- 30. Nuklearna elektrana ima snagu na pragu 1000 MWe i ukupnu efikasnost 30%. Inicijalno punjenje goriva na početku prvog ciklusa je 90000 kg UO2. Nuklearna elektrana je na punoj snazi za vrijeme prva 3 mjeseca pogona, slijedeća 3 mjeseca je na 90% pune snage, do 9 mjeseca je na 100% snage a zatim linearno smanjuje snagu do iznosa od 50% nominalne na kraju 11-tog mjeseca pogona, nakon čega je elektrana obustavljena zbog prve izmjene goriva. Koliki je 'capacity' faktor ove elektrane, koliki je faktor raspoloživosti, koliko je trajanje ciklusa izraženo u EFPD i koliki je prosječni odgor trećine goriva koja se vadi za vrijeme prve izmjene.
- 31. Termički reaktor radi duže vrijeme na srednjem neutronskom toku od 2 10^{18} n/m²s. Koliko vremena nakon obustave treba da takav reaktor postigne maksimalnu koncentraciju ksenona i koliki je gubitak reaktivnosti zbog ksenona u tom trenutku? Ako želimo reaktor ponovno vratiti na snagu 2 sata nakon obustave kojom dodatnom rezervom pozitivne reaktivnosti, u odnosu na stacionarno stanje, moramo raspolagati. Poznato je: f=0.8, η =1.9, v=2.5, vrijeme poluraspada joda 6.7 h, vrijeme poluraspada ksenona 9.2 h, zastupljenost atoma joda pri fisiji 6.1 %, zastupljenost atoma ksenona pri fisiji 0.3 %, mikroskopski udarni presjek za apsorpciju u ksenonu σ =3 10^6 barn.
- 32. Izračunati snagu reaktora 120 s nakon unošenja skokovite negativne promjene reaktivnosti od -120 pcm i od -6800 pcm. Koristiti aproksimaciju s jednom grupom zakašnjelih neutrona. Vrijeme života promptnih neutrona je 5 10⁻⁵ s. Snaga prije promjene je 1876 MW. Koliki je stabilni period za reaktivnost od 120 pcm po jednogrupnoj aproksimaciji a koliki je ako se koristi svih 6 grupa. Podaci o 6 grupa zakašnjelih neutrona su slijedeći:

grupa	1	2	3	4	5	6
β_{i}	0.000243	0.001363	0.001203	0.002605	0.000819	0.000166
λ_i [s ⁻¹]	0.0127	0.0317	0.115	0.311	1.4	3.87

33. Izračunati stabilni period kritičnog termičkog reaktora s U-235 nakon skokovitog povećanja reaktivnosti za 2 centa, koristeći jednu i šest grupa zakašnjelih neutrona. Koliko vremena treba da takav reaktor dođe od snage 10 kW na 1994 MW? Koristiti aproksimaciju s jednom grupom zakašnjelih neutrona. Kolika je unesena reaktivnost tijekom obustave ako se snaga smanji na 6.3% nominalne nakon 1 minute od obustave? Vrijeme života promptnih neutrona je 5 10⁻⁵ s. Podaci o 6 grupa zakašnjelih neutrona su slijedeći:

grupa	1	2	3	4	5	6
β_i	0.000243	0.001363	0.001203	0.002605	0.000819	0.000166
$\lambda_i [s^{-1}]$	0.0127	0.0317	0.115	0.311	1.4	3.87

34. Nuklearni reaktor PWR tipa ima termičku snagu jezgre 3800 MWt, pri čemu je 96% te snage proizvedeno u gorivu. Jezgra se sastoji od 241 gorivnog elementa s 236 gorivnih šipki po elementu. Rastojanje od centra do centra gorivnog elementa je 20.7 cm, dužina gorivne šipke je 3.81 m, radijus šipke je 4.85 mm. Odrediti: ekvivalentni radijus i visinu jezgre, srednju volumnu gustoću snage u jezgri [MW/m³], srednju snagu proizvedenu po metru dužine gorivne šipke [kW/m], i srednji toplinski tok na površini gorivne šipke [MW/m²].

- 35. Nuklearna elektrana s 2 rashladne petlje i PWR reaktorom ima električnu snagu na pragu 632 MWe. Ako je ukupna efikasnost pretvorbe toplinske energije u električnu (uzevši u obzir sve gubitke i vlastitu potrošnju) η=33.58%, izračunati: toplinsku snagu jezgre, protok pare po parogeneratoru, ukupni protok primarnog rashladnog sredstva i srednju temperaturu hladioca na primarnoj strani. Poznati su slijedeći podaci: svaka od dvije primarne pumpe unosi u sistem po 3 MW toplinske snage, temperatura hladioca na ulazu u jezgru je T_{IN}=560.3 K, entalpija pojne vode je h_{FW}=9.508 10⁵ J/kg, entalpija zasićene pare u parogeneratoru je h_S=2.78868 10⁶ J/kg, tlak i srednja temperatura na sekundarnoj strani parogeneratora su p=5.6 MPa i T_S=544.24 K. Pretpostaviti da je efektivni specifični toplinski kapacitet primarnog hladioca c_p=5.8855 kJ/kgK. Prijelaz topline kroz cijevi parogeneratora opisan je brojem 27.03 MW/K, koji ima značenje prenesene toplinske snage po jedinici razlike temperature između primarne i sekundarne strane. Skicirati izgled primarnog kruga u ovom slučaju.
- 36. Termički reaktor s 103 t UO₂ goriva i prosječnim težinskim obogaćenjem U²³⁵ od 2.3% radi duže vrijeme na snazi od 3636 MWth (srednji udarni presjek za fisiju U²³⁵ je 420 barn). Ako u stacionarnom stanju raspolažemo s viškom reaktivnosti od 1500 pcm u kom intervalu nakon obustave reaktora nije moguće postići kritičnost zbog zatrovanja ksenonom. Koliko iznosi maksimalni gubitak reaktivnosti zbog zatrovanja ksenonom i kad se javlja? Poznato je: f=0.87, η=1.9, v=2.5, vrijeme poluraspada joda 6.7 h, vrijeme poluraspada ksenona 9.2 h, zastupljenost atoma joda pri fisiji 6.1 %, zastupljenost atoma ksenona pri fisiji 0.3 %, mikroskopski udarni presjek za apsorpciju u ksenonu σ=3 10⁶ barn. Nelinearnu jednadžbu riješiti postupkom polovljenja intervala.

37.